

Levelek nélkül

Még nem keltek fel, még mindig alszanak. Hogy az istenbe lehet ennyit aludni? Az asszony mezítláb lép ki a teraszra, a beton máris forró a talpa alatt, jólesik megállni rajta. Hunyorogva néz fel, néhány eltévedt báránnyel felő várokozók gyámoltalanul az ég hibátlan kék legelőjén. A távolban, az utca felső részén valamelyik kertben már fűnyíró kattog. Sohasem lehet elég korán kezdeni, gondolja, nem lesz türelmesebb attól az ember, hogy nyaralót vesz magának. Náluk is lehetne már nyírni, csúnya a gyep, nem is gyep, csak annak hívják. Csatatér a fű és a gaz állóháborújában. A százszorszépeket szereti, azokat sajnálja, ha levágják a fiúk, a kutyatejet nem. Gyerekkorában a szülei mindennap kiküldték a többiekkel együtt, hogy gyűjtsön kutyatejet az utcán. Széles utca volt, inkább tér, egy girbegurba árok futott végig a közepén, még egy kis fahíd is állt rajta. Hogy miért nem tudták egyenesre húzni azt az árkot? Senkit sem zavart, a libákat a legkevésbé, nem is utca volt az, és nem is tér, libalegelő a házak között. A kutyatej a csirkéknek kellett, de ha nem gyökerestől húzta ki, leszidták. Kapott egy kiskést, máskor nem volt szabad a késsel játszani, de ilyenkor kapott egyet, azzal kellett kifordítani a tövét. A kacsák a csalánt szerették, azt is kellett gyűjteni. A csalán valamivel feljebb nőtt, a nyirkosabb, árnyas részeken gyerekmagasságú volt. Letéptek egy-egy nagyobb szálat a fiúk, és úgy csapkodtak vele, mint az ostorral. A lányok meg sikítva rohantak előlük, ha utolérték őket, a bokájukra suhintottak. Mezítláb volt ott mindenki, csak ősszel vettek szandált vagy kiscipőt. Télen kalucsnit kellett húzni. A kalucsni nehéz volt, és mindig két-három számmal nagyobb. Lehúzta a súlya a lépéseket. Nem lehetett futni benne.

Miért jut eszébe mindez? Végül is mindegy. Az ő udvarukban nem nőtt fű, az állatok kikaposták volna úgyis, nyáron por volt, ősszel sár, télen fagyott sár a hó alatt. A hátsó udvarban a disznókat is kiengedték néha, hadd járkáljanak, aztán neki kellett visszaterelni őket. Volt vagy húsz kiló, a koca meg kétszáz, mégis hallgatott rá. De tényleg miért jut eszébe mindez, és éppen a gyepről? Úgy ért véget minden, akár egy villanás.

A szomszéd Venkék is ébrednek, a férfi kora reggel már fürdőgatyában van, aztán egész nap nem is vesz fel mást. Lehet, hogy egész nyáron. Ha nem múlna el a jó idő, egy életet el tudna tölteni abban a röhejes sötétkék gatyában. De ki hibáztatná érte? Az asszony már teríti az asztalt. A viaszkosvászson, ha sokat fekszik, nem jönnek ki belőle a hajtások. Na mit esznek vajon? Már megint tepertőt? Ilona most megy hátra a kiskertbe paradicsomért.

– Jó meleg van ma is – kiált oda neki a szomszédasszony, amikor észreveszi, hogy kint áll a teraszon.

– Forró nap lesz, Ilona – válaszolja, mert hát mi mást mondhatna. – Piacon voltatok?

– Voltunk. Megint jött az a jászapáti hentes.

– Hozott tepertőt?

– Hozott hát, szinte még meleg.

Sose fogják megunni, amióta szomszédok, azóta eszik a jászapáti tepertőt reggelként, fürdőruhában. A strandra nem járnak el, csak itthon hordják a fürdőruhát. Már talán fel sem ismerné őket felöltözve.

Mocorgást hall odabentről, de nem jött még elő senki. Talán mégis felébredtek, csak az ágyból nem keltek ki. Az még, hogy a fiúk így alszanak, rendben van, nyári szüneten vannak. De hogy a férje se kel emberi időben. Venkék biztosan kiröhögik őket a hátuk mögött. Folyton kiröhögik egymást az emberek, egy nagy hahotázás az egész ország, aztán mégis mindenki olyan búvalbaszott valamiért.

A moslékot is neki kellett főznie hajnalban. Na tessék, már megint ezen jár az esze. Ment bele minden, száraz kenyér, krumpli héja, ráncos zöldség, aztán kukoricadara nagy kőművesserpényővel kimérve. Úgy félt, hogy az iskolában majd kiszagolják rajta a moslék bűzét, pedig hát utána át is öltözött. A többiek is nyilván főzték otthon, és senki nem szimatolta ki a másikon. Mégis, a félelem. Szép hosszú haja volt, útközben végig a tincseit szaglászta. Biztosan azért gondol itt erre folyton, mert falun van. Egyik falu olyan, mint a másik. De hát ez sem igaz. Ez nem olyan, mint az a régi, az a régi nincs is már meg, ez meg nem is igazi falu többé. A levegő is más, a fények sem úgy esnek be az udvarra, a szagok, a hangok, az ég, össze nem lehet hasonlítani.

– Na mi van, a Venkék már reggeliznek?

A férje az, nem is hallotta, hogy kijött.

– Főztem le kávé – szól be neki.

– Tudom – feleli a férfi.

Benéz, a férje trikóban áll a nappali közepén, egy kávéscsészéből szürcsöl, borzas a haja. Hogy őszül!

– Ja, megtaláltad?

Valami morgás a válasz. Szívesen rágyújtana most. Több mint három éve leszokott már, és előtte sem dohányzott nagyon sokáig. Néha mégis úgy megkívánja, hogy legyen valami a tüdejében a levegőn kívül is. Nehéz füst, édes, keserű füst, egy kevés kátrány, csak néhány pillanatig, aztán a kifújás öröme. A férje csalódott arcát látja maga előtt, ahogy belegondol. Mihály talán még örülne is neki, hogy csalódhat benne megint valamiért. Hogy ez sem sikerült, leszokni sem tud rendesen. Inkább nem adja meg neki ezt az örömet.

Belép a szobába, Mihály már eltűnt, talán a mosdóban van, a kávéscsészét csak úgy kint hagyta az asztalon. Soha nem bírta Misinek hívni. Amennyire meleg volt odakint a beton, a linóleummal borított nappali olyan hidegnek tűnik. Lábujjhegyen tipeg el a kanapéig, mellette hagyta a papucsát. Valami reggelit kellene csinálni, a fiúk rögtön enni kérnek, ahogy felkelnek. Akár a farkaskölykök, folyton csak a kaját követelik. Esznek, aztán eltűnnek, olyankor már hozzájuk sem szabad szólni. De amíg éhesek, itt nyafognak körülötte. Kinyitja a hűtőt, nincs benne sok minden, muszáj lesz délután boltba menni. Tojástartó, tegnapelőtti kenyeret, olajat. Akkor bundáskenyér lesz, azt úgyis nagyon szeretik. Igaz, megüli tőle az olajszag az egész házat, de majd kiszellőztet.

Nyílik a fürdőszoba ajtaja, Mihály jelenik meg, a haja szépen lefésülve, mint ha a bajsza is igazított volna. Érezni a szappan illatát, megmosakodott, de ugyanaz a trikó van rajta. Érdekes, hogy a bajsza nem őszül még, a halántéka már egész fehér, a bajsza tiszta fekete.

– Bundáskenyeret csinálsz?

– Azt, jó lesz?

– Jó. Horgászni megyünk a fiúkkal.

Erre nem mond semmit, minek? Ez a horgászat is olyan, hogy mesélik, mint ha rá tartozna, de sose hívják. Minek is hívnák, persze, úgyse menne. De nem is hívják. Bólint egyet, vagy csak dűnyög egy ühümöt, el van rendezve. A férje odalép a fiúk ajtajához, bedörömböl. Ökölrel veri az ajtót, de mosolyog közben.

– Lusta dögök, kifelé! Nyugdívba mennek a pontyok, mire felkeltek!

Zaj hallatszik bentről, nyikorgó ágykeret, függönykarikák kocogása a karnison, elnyújtott ásítás.

– Jövünk már! – kiabál az egyik, aztán röhögnek.

A tojásokat egy régi, lepattant szelű tányérba üti, ezt használja keverőtálnak. Meghinti egy kevés borssal, sóval, önt hozzá egy korty tejet, aztán egy villával nekiáll felverni. Nem kell, hogy habos legyen, de muszáj alaposan elkeverni. A villa kopogását a teli tányér falán mindig is szerette. A serpenyőbe öntött olaj pattan egyet-egyet. Az első szelet belemerül a felkavart tojásba, a halványsárga anyag szétárad a kenyér pórusaiban. Megfordítja, megnyomogatja kicsit a villa fonákjával, mint a szivacs, olyan.

– Mít eszünk?

Egy borzas fej bukkan fel az ajtórésben. A kisebbik jön ki először, kiscatyaiban, pizsamának használt kinyúlt pólóban. Nézi a konyhapultot, egy újabb szelet kenyér mártózik meg a tojásban. Nyami, azt mondja, aztán közelebb lép és átöleli hátulról az anyja derekát.

– Bundáskenyér?

A nagyobbik is előkerül, az is kiscatyaiban, pólóban. Észreveszi odakint az apját a fészker előtt, inkább arrafelé indul el.

– Kint eszünk? – kérdi a kisebbik, és lazít az ölelésen.

– Túl meleg van, együnk inkább bent.

– De Venkék is kint esznek.

– Nekik árnyékol a nagy fa.

A gyerek csalódottan megy arrébb, rájön, hogy a bátyja már nincs ott, elkezd keresni.

A tálaló tányéron már ott sorakoznak a bundáskenyerek, forrón, mint a nap. Még meg kell teríteni, persze a fiúk eltűntek. Elővesz négy alátétet, négy tányért, poharakat, szalvétát hajtogat, az ablakon át kinéz a többiekre. Egy pecabottal bíbelődnek, feltekerik az orsót, aztán leeresztik, majd ismét fel. Biztos van valami értelme. Mihály mutogat nekik, mintha ő olyan nagy szakértő lenne. Mielőtt ezt a házat megvették, soha nem beszélt a horgászatról. Azt is csak utólag mesélte, hogy gyerekkorában eljárt valami bányatóra. Most meg már ő a környék főpecása. Jellemző egyébként. Olyan felszerelést vásárolt össze, hogy Venk csak a szakállát húzogatta ámultan, mikor megmutatta neki.

Az asszony megkopogtatja az ablakot, a fiúk fölkapják a fejüket és már szaladnak is befelé. Mihály bosszúsan tekergeti még egy darabig a zsinórt, biztosan összegabalyodott valahol.

Amikor kinézte ezt a házat a férje, azzal érvelt, hogy mindig is tóparti nyaralót szeretett volna. Mondjuk a tópart kicsit lejjebb van azért, de végül is értette, miről beszél a másik. Elhozta magával, hogy megmutassa neki, akkor derült ki, hogy ő már többször is megnézte korábban. Mikor volt ideje rá? Hát, nem volt valami szép. A palatető lyukas volt, a vakolat koszos, odabent meg mint valami nyomortanya. A gázrezsó is úgy volt itthagytva, ráégett ételmaradékkal együtt. Próbált hozzá jó arcot vágni, de ő csak a rengeteg munkát látta benne. Gondolj bele, mondta a férje folyton, gondolj bele, milyen lehet. Próbált belegondolni, nem nagyon ment. Hogy bírtak így élni, akik előttük laktak itt? Az ingatlanos nem árulta el, miféle emberek voltak. Akkoriban kezdtek gazdát cserélni a házak. A parasztportákat kettévágták vagy háromba is néha. Nyaralónak nem kell akkora udvar. A tóparthoz közelebbi rész addigra már beépült, a falu felső vége is hirtelen értékessé vált. Befektetésnek is jó lesz, ezt duruzsolta a férje a hazafelé úton. Nem tudtam, hogy befektetést keresünk, válaszolta neki. Az meg persze megsértődött. Hát most már talán csak megengedhet magának egy ilyen kis házat, eleget dolgozott érte. Nem állt le vele vitázni. Hazaértek, Mihály még mindig duzzogva vissza is telefonált rögtön, hogy kell nekik.

A fiúk imádták az első pillanattól fogva, hogyne imádták volna. A tópart nekik olyan volt, mint egy dzsungel. Minden nyáron vissza is vadultak kicsit, aztán ősztől lehetett megint illedelmességre nevelni őket. Nem is akartak soha más helyre menni attól fogva, hogy ez meglett. Az osztálytársaik már elkezdtek utazgatni, kirándultak Olaszba, Németbe, volt, aki Spanyolban is járt már. Ezek meg folyton csak a tóhoz akartak menni. Hát akkor ő ezt a kertet fogja nézni, nem a tengert, végül is bele tudott nyugodni. Más választása nem volt. Lassanként újíttak fel mindent, nem úgy ment még akkor, hogy valami vállalkozó csinálta volna meg az egészet. Először ácsokat kellett szerezni, hogy a gerendák ne ázzanak tovább. Mihály hozott egy csapat cigányt. A nagybajuszú főnök odalentről dirigált, fönt meg a fiatalok félpucéron futkostak a tetőn. Attól félt, hogy majd valamelyik leesik, de ügyesek voltak azok. Dobálták lefele a rossz palát, még kesztyűt se húztak. Csak úgy szállt az azbesztes por, persze akkor ez még senkit nem érdekelt. Szépek voltak amúgy ezek a fiúk. Csak úgy feszült az izmuk, és olyan barna volt a bőrük, szinte négernek tűntek. Egyszer Mihálynak el kellett mennie, róla meg biztosan megfélemedtek, pedig csak a boltba ugrott ki. Ahogy jött be a kertbe a szatyrokkal, látta, kint áll két cigányfiú a tető peremén és a marokra fogott nagy farkukkal onnan pisálnak lefelé. Oda se mert nézni, de végül is csak odanézett.

A gyerekeknek málnaszörpöt készít a reggelihez, szódával. Ereszt a szifon nyaka, pedig nemrég raktak bele új tömítést. Sziszeg, mint valami kígyó. Már új korában is eresztett, úgy látszik, ez ilyen, mindig is eresztetni fog. Ezt is meg lehet szokni. Rohannak be a fiúk, a nagyobb csípővel félrelöki a kicsit az ajtó előtt, az próbál visszalökni, de addigra a másik már rég bent van. Elég ügyetlen szegény. Ha az embernek két fia van, inkább békefenntartónak kell lennie, mint anyának. Folyton hadakoznak, észre se veszik, de állandóan küzdenek.

Ez a természet rendje, Mihály folyton ezzel jön, mintha még mindig állatok lennének.

– Kezet mosni! – kiált rájuk.

– Ne már!

– De már.

Úgy dörzsölik a tenyerüket a víz alatt, mintha büntetésből kéne.

Mihály is jön befelé, egy újság van a hóna alatt. Tegnap, de ez mindegy. Venkéknek jár, azok adják át, ha már kiolvasták. A fiúk kirontanak a mosdóból. Hogy lehet folyton száguldozni?

– Na!

Ha az apjuk kiabál rájuk, arra valamelyest lelassítanak.

Kikapnak egy-egy kenyeret, és széttépik. Úgy szeretik enni, hogy előbb a puha résszel végezzenek, utána külön elrágcsálják a héját is.

– Van valami érdekes benne?

A férfi kinéz az újság fölött.

– Csak a szokásos.

Mindig ezt mondja, pedig biztos mondhatna mást is. Nem akar beszélgetni. Úgy reggelizik, hogy az újságot tartja maga előtt, mint egy függönyt. Jobb nem hozzászólni. Ha végez, úgylis ott hagyja majd az asztalon, és akkor ő is el tudja olvasni.

– Egyetek zöldséget is – szól rá a fiúkra. Csak piszkálgatják az uborkaszeleteket, mintha undorodnának tőle. – Eldöntöttétek már, hova mentek?

– A Kis-Tiszára – dűnnyögi a nagyobb tele szájjal.

– Találtunk a múltkor egy mellékágot – teszi hozzá a kicsi –, azt akarjuk ki-próbálni.

– Miért, mi van ott? – néz rájuk kíváncsian.

– Ezt akarjuk kideríteni mi is – feleli a nagyobb félvállról.

– Hát akkor egyetek még, hogy legyen erőtök.

Ha bárki is megkérdezte volna húsz évvel ezelőtt, hogyan képzei az életét, biztosan nem jutottak volna eszébe az ilyen reggelek. Pedig gondolhatott volna rá már akkor is, hogy ez lesz. Minden a helyén van, néz körbe. Minden épp oda kerül végül, ahova való. Az anyja már csitri korában kinézte neki az egyik szomszéd fiút. Antalnak hívták, egyébként helyes gyerek volt. A nővére úgy szólította, Antus, ez tetszett neki. Csak hát sose akart volna paraszthoz hozzámenni, az Antust meg nem érdekelte más, csak a gazdaság. Mindegy is, mire gimnazista lett, már az anyja is beletörődött, hogy neki más elképzelései vannak. Soha nem tudott ezeknek örülni a mama, és ebből nem is csinált titkot, de akadályozni sem akarta már. Mindennap kora reggel be a busszal, aztán vissza délután. Mindenki azt hitte, hogy nehéz lesz neki a sok utazás, pedig azt szerette a legjobban. Télen még sötét volt, amikor kigyalogolt a megállóba, és sötét, amikor visszaért. Fél évig szinte csak sötétben látta a falut, de elég is volt annyi belőle. Ha túl hamar ért ki, behúzódott a bádogból eszkábált megálló sarkába, és dudorászva énekelt. Amikor énekelt, kevésbé fázott. És kevésbé félt egyedül. Később már akkor is énekelt, ha nem egyedül volt. Talán akadt olyan is, aki bolondnak tartotta emiatt. Olyan könnyű valakit bolondnak tartani. De végül is elég jól tanult, szóval nézhettek akárminek. A nagy Ikarusz, ha megjött, úgy fújtatott, mint egy fáradt ál-

lat. A sofőr mindig kedvesen köszönt neki, és ha egyszer-egyszer nem állt ott a megállóban, másnap mindig megkérdezte, minden rendben van-e. Nem lehetett mást mondani, csak hogy igen.

– Van még kávé? – A törlőrongyba dörzsölgeti Mihály a bajuszát, úgy néz rá.

– Kell lennie – feleli –, nagy adagot főztem.

Már a sportrovatnál jár, akkor hamarosan végezni fog.

Ránéz a fiúkra, elfeleznek egy szeletet. Ritka összhang. Két oldalról tépik a kenyeret, tiszta olaj a kezük.

– Ne idéetlenkedjete már, van kés is a világon.

Persze mire kimondja, cafatokban hullik az asztalra a kenyér.

Az jut eszébe, délután kimegy ő is a strandra. A fiúk hazajönnek megebédelni, nem délben, persze, ahhoz korábban kéne kelni, de mondjuk kettőkor. Mihály utána mindig ledől, a gyerekek meg mennek is vissza a partra egyből. Ha a bevásárlást elintézte, és még nem nagyon fáradt, tényleg kimegy egy kicsit. Öt-kor már nem tűz úgy a nap. Tavaly is egyedül járt ki, és milyen jó volt. Mondjuk az elején feszengett kicsit. Nem szokás egyedül járni, de aztán megszokta ezt is, mint az éneklést a busz megállóban. Ha megnézik, annyi baj legyen. Mondjuk nem is őt nézték. Sokszor eszébe jut, volt itt egy német család. Hogyan keveredtek vajon ide? Talán Szoboszról ugrottak ki. Mindenesetre itt voltak pár napig. És amikor a gyerekeik játszottak az apjukkal a vízben, az asszony úgy napozott, hogy levette a melltartóját is. Hogy bámulták a férfiak. Olyan nagy, kerek holdudvara volt az asszony mellbimbójának, még ő is megnézte magának.

Oldalra sandít a férjére, és egy elszabadult tincset simít vissza a füle mögé. A férfi továbbra is az újságot bújja, azt se veszi észre, hogy az asszony arcán enyhe pír fut át.

Mit szólnának az emberek, ha egyszer ő is levénné a bikinifelsőjét, jut eszébe. Hogy sugdolóznának utána a háta mögött, már csak ezért megérné. Le is néz egy másodpercre, a bő szabású lenfelső nyakkivágásán át a mellkasára pillant. Fügőleges, sekély ráncok futnak egymás mellett a vakítóan fehér bőrbe ágyazva. Néhány apró anyajegy, talán inkább már szeplő tarkállik a mellei közötti síkon. Lejjebb a két enerváltan csüngő bőrtömlő. Nem zavaróan nagyok, nem is kínoosan laposak, valamiképp céltalanok csupán. Vajon megnézné őket valaki, biztos akadna még olyan. Fiatal lány korában egészen deszka volt, mégse kesergett miatta különösebben. Talán nem számított még, talán akkoriban nem is volt olyan jelentősége. Valahogy mindenki vékonyabb volt. Legalábbis úgy emlékszik, fiúk, lányok, egyszer bél az összes. Csak az öregasszonyok gömbölyödtek ki, mint a cipó. Aztán eltelt pár év, és hirtelen lett melle. Maga is meglepődött kicsit, de örült is neki persze. A fiúk onnantól folyton megbámulták. Elég egyszerűen működik ez a dolog. Amikor szórakozni mentek, melltartót se vett, tánc közben jólesett, ahogy a póló anyagához dörzsölődtek összeugrott mellbimbói. Ha leállt egy fiúval csókolózni, az rögtön elkezdett ügyetlenül matatni rajta. Inkább engedte sokszor, ha már ennyire nem bírnak várni. És tényleg nem bírtak. Amikor Mihállal csókolózott először, tetszett neki, hogy ő nem markolt rá egyből a mellére. Azt persze észrevette, hogy néha rápillant a kihívóan dudorodó pólóra, mégis megállta, hogy odanyúljon. Egyből érezte, hogy ez most valami komolyabb dolog. Ilyenek is számítottak, ezen is mennyi minden múltott.

- Kéred? – Az újságot nyújtja felé Mihály.
- Kösz – ahogy átveszi tőle, a férfi egyből feláll a székből.
- Megyek, összepakolom a holmit.
- Mindjárt rakok be valami kaját nektek.

A fiúk az utolsó cafatokot csipegetik, aztán még tele szájjal ők is felpattannak hirtelen. Az, hogy az apjuk felállt, mintha jelzés lett volna, nekik is menni kell. Úgy hagyják ott az asztalt, mint akiknek semmi közük hozzá. Az asszony még mielőtt kinyitotta volna, félreteszi az újságot, és elkezdti összeszedni a tányérokat. Két szelet bundáskenyér megmaradt, nem szívesen dobja ki őket. Körülnéz, elővesz egy kisebb műanyag tányért, és átteszi rá a szeleteket. Végül úgyis a kukában végzik majd, nincs az az isten, hogy a fiúk kihúlt bundáskenyérre fanyalodjanak. Ő sem fogja már megenni, de idővel kidobni sem lesz olyan rossz érzés. Ételt nem dobunk ki, ő még ezt tanulta, de hát mit kezdene vele. Nincsenek már állatok, amiknek odaadhatná.

A műanyag alátétekről a tenyerébe söpri a morzsát, aztán a kukába szórja. A meghagyott málnaszörpöt a mosogatóba önti. Benedvesít egy rongyot, a leszedett asztalt azzal törli át. Utána odaáll a csaphoz, és kezébe veszi a sárga műanyag szivacsot. Nem nyitja még meg a vizet, a fiúk valamin összevesztek odakint, őket hallgatja. Mihály nem szól rájuk, van egy ilyen szokása, hogy hagyja őket veszekedni. Kell az is nekik, ezt szokta mondogatni, álljanak csak ki magukért. Valami horgászfelszerelésen megy a kiabálás, hogy melyik bot kihez kerüljön. Ő már biztosan közbeavatkozott volna, kinéz az ablakon, Mihály még mindig egy tekercs damillal bajlódik elmerülten.

Talán az a különbség, hogy neki nem volt testvére, Mihálynak meg van egy öccse. Ha a fiúk közti harcról beszélnek, a végén mindig oda lyukadnak ki, hogy ő ezt nem tudhatja, mert egyke. Nem is az, hogy egyke volt, hanem egyke. Mindörökké. Sokszor eszébe jutott régen, hogy megkérdezi a szüleit, miért nem akartak több gyereket, vagy ha akartak, miért nem sikerült. De akkoriban még az ember nem kérdezhetett csak úgy bármit a felnőttektől. A mai gyerekek ezt már nem is igen értik. Olyan ez, mint a magázás, nem tegezte le az ember a saját apját meg anyját. Tessék ideadni a sót, anyuka. Elmehtek a moziba, apuka, kérem? Valahogy így. Nem az, hogy anya, passzold már ide a kecsöpöt. Nem mintha bármit is számított volna az egész, így visszanezve, de akkor is. Összeszorítja a szivacsot, egy csepp víz még bujkált benne az előző mosogatás óta, most végigördül a csuklóján. Nem volt azért rossz egyedül lenni mindig, de ha ketten lettek volna, vagy netalán hárman, lehet, hogy a buszra várva se kellett volna annyit énekelni. A kíváncsiság tovább tart, mint az ember. Miért nem akartak több gyereket? Amíg éltek, nem merete megkérdezni, amióta meghaltak, nincs kitől. Ez sem egy bonyolult dolog. Apuka szép, szikár férfi volt, és valahogy olyan hűvös, mintha nem is meleg vér keringett volna az ereiben, hanem esővíz. Anyuka bezzeg olyan volt, mint egy nagy párna, folyton csak ölelgette volna az ember. Egymással se sokat beszéltek, apukának folyton volt valami dolga, és olyankor nem lehetett zavarni. Tulajdonképpen soha nem lehetett zavarni. Egy gyerek meg mindig zavar.

Bejön a kisebb kisírt szemmel, nagyon próbálja tartani magát, de szinte remeg az idegességtől.

– Na, mi van?

– Semmi.

Szipog, csak azért sem fújja ki az orrát, mintha ez a vizenyős szipogás a sírás fiúsabb változata volna. Bemegy a szobájukba a gyerek, nyikorog a szekrényajtó, odakint csend van. Egy kisebb, műanyag lavórba hideg vizet enged az öblítéshez, kiteszi a mosogató mellé, aztán meleg folyóvízben elkezd a tányérokat súrolni. Megint kinéz az ablakon, Mihály a kis kerti hokedlin ülve magyaráz valamit a nagyobbiknak. A fiú egy apró fémdarabot tart az ujjai között, egy horog lehet alighanem, az apja meg a damilt hurkolja rá, és közben egyfolytában beszél. Elvigyorodnak, úgy tűnik, sikerült, most Mihály fog meg egy horgot, és a fiú hurkol. Beharapja az ajkát, ő némán, precízen dolgozik.

Egy árnyék jelenik meg a szeme sarkában, arra fordul, a kisebbik az, oldalzsebes rövidnadrágot vett fel, meg egy csíkos pólót. Elzárja a vizet, a gyerek még mindig szipog.

– Tegnap azt mondta apa, lehet ma nálam a Silstar.

– És?

– Most meg nem engedi.

– Mi az a Silstar?

Nem válaszol, visszasomfordál a többiekhez. Az asszony ismét mosogatni kezd, de közben tovább néz az udvar felé. Mihály a kicsinek mutogatja, hogy mit sikerült a bátyjával összerakniuk. A nagyobbik leteszi a botot a kezéből, és elindul befelé. Mihály egy kisebb botot nyújt a másiknak, az kedvetlenül kézbe veszi, aztán jöhet megint a kötözgetés. Közben a nagy betrappol a szobába és öltözködni kezd. A kicsi tartja a horgot a kezében, Mihály hurkolja a damilt és magyaráz, utána cserélnek. Halkan csobog a víz a mozdulatlan kézfejére. A kicsinek nem sikerül valamit megcsinálni, az apja idegesen dirigál neki. A gyerek összehúzza a vállát, megint próbálkozik, de nem megy. Mihály elveszi tőle a damilt, visszaadja neki a horgot, újra megmutatja, aztán megint cserélnek. Mi lehet ilyen fontos? Elfolyik a víz, nem foglalkozik vele. A kicsi megint hurkol, valami még mindig nem stimmel. Az apja előrehajol és az ujjával mutatja, hogyan kéne mennie a zsinórnak. Hosszú, vékony ujjai vannak, mint egy zongoristának. Tetszetek neki ezek a vékony ujjak mindig is. Az ő apjának vastag, göcsörtös ujjai voltak. Amikor legelőször megfogta a kezét Mihály, érezte, hogy másféle világból jött. Nem úgy, nyilván, mint egy herceg a fehér lovon, ezt hiába is kereste volna benne, inkább nem is kereste, egyszerűen csak érezte a tenyerén, hogy nem oda fogja visszavinni, ahonnan eljött. Mihály apja is már nadrágos ember volt, akkoriban így nevezték az értelmiségieket. Micsoda hülye kifejezés, de igaz, az ő apja csizmát hordott meg bricseszt. Nem is telt el sok idő, de kit érdekel ma már? Most mindenki rövidnadrágban mászkál, Venk meg fürdőgatyában.

Úgy látszik, csak sikerült megkötni azt a damilt. A kicsi diadalittasan forgatja maga előtt a horgot, Mihály a homlokát törölgeti.

– Nem láttad a galléros pólómat valahol?

A nagyobb jön ki félpucéran a szobából. Tarka bermuda van rajta, a lábán meg fehér frottírozni. Kezd izmosodni, férfiasodni lassan. Ez már nem az a

puha gyerekest, amit úgy szeretett szorongatni. Felkeményedett, kicsontosodott. Amúgy se hagyja már, hogy megölelje.

– A szárítón van.

Persze, ha segítené teregetni néha, tudná magától is, de nem szól utána.

Még a poharak hátra vannak, a habos szivaccsal alaposan végigdörzsöli őket. Utoljára Mihály is bejön, rá se néz, mintha ott se lenne. Talán a házimunka teszi. Miközben mosogat, láthatatlanná válik, gondolja, és keserűn elmosolyodik. Elzárja a vizet, a konyhapultra terített törlőre kiteszi sorban a poharakat. Egy másikkal a kezét törli. Odakint felbukkan a nagyobbik, egy dobozba pakolja az apróbb alkatrészeket. Súlyok, horgok, műcsalik, az isten tudja még mi van benne. A felét se használják sose, de hát ez már csak így működik. A kicsi lépdél a nagy nyomában, próbál ő is úgy tenni, mint aki nagyon fontos dolgot csinál éppen. Egy összecsukható szákkal bíbelődik.

Néhányszor őt is elvitte Mihály csónakázni a tóra. Eleinte érdekes is volt, nem gondolta volna, hogy ilyen sokféle lehet egyetlen víztározó. Más volt az élő folyó, más a nyílt tó, más az elárasztott erdő, a vízililiom-szigetek, a kormorán-tanyák környéke, a belső csatornák. A csónakmotor monoton bűgása sem zavarta, és jólesett a ladik oldalán kotyogó hűvös vízbe lógatni a lábát menet közben. Nem nagyon lehetett beszélgetni, Mihály hátul fogta a motor nyelét, ő meg a ladik elejében üldögélt. Azért így is jó volt. Arról, hogy csónakot is vesznek, ugyancsak utólag értesült. Egyszer azt mondta neki a férje, jöjjön vele, van egy meglepetése. Már gyanakvó volt, ha meglepetések kerültek szóba. A ház is meglepetés volt, kicsivel előbb az új kocsi is, meglepetés volt, hogy Mihály otthagyja az iskolát, és polgármester-helyettesnek jelölteti magát. Milyen meglepetés jöhet még, gondolta akkor, a félig kész nappaliban egy karosszékben ülve. Kocsiba szálltak és lementek a kikötőbe. Kora tavasz volt még, nem ilyen forró nyár, mint most. A széldzsekijét nyakig becipzárázta, és kendőt kötött a hajába. Rögtön gondolta, miről lesz szó, igyekezett jó arcot vágni a dologhoz.

– Ezt nézd, most már oda megyünk a tavon, ahova akarunk.

Hosszúkás horgászladik ringatózott a stéghez láncolva. Szép darab volt kétségtelenül, újonnan lelakozva, az alján gumiborítással, párnázott ülődeszkákkal. Hogy ez neki meglepetés lett volna, az más kérdés. Jelenthet-e olyasmi meglepetést, amire soha nem vágyott?

– Ül be, megyünk egy kis kört – Mihály a kezét nyújtotta felé, minek ellenkezett volna.

Meglepően kényelmes volt az ülés a párnázott deszkán. A motor viszont nehezen indult. Mihály rántott egyet a zsinóron, felhörgött a szerkezet, pöffentett egyet-kettőt, de aztán elhallgatott. A férje a bajsza alatt szitkozódott, nyilván szerette volna, ha minden hibátlanul megy. A legképtelenebb helyzetekben is lámpalázás tudott lenni. Rántott még egyet, megint csak a hörgés, krákogás.

– Az isten faszát – dűnnyögte Mihály, és térdre ereszkedett az imbolygó ladik végében. Felhajtotta kissé a motort, meghúzogatótt néhány csövet, elgondolkodva tekert egyet-egyet valamelyik csavaron.

Végül is jólesett a ladikban ringatózni, nem is hiányzott neki a motor zúgása különösebben. A csónak oldalfala időnként tompa puffénessel nekiütközött a stéghez rögzített gumiabroncsoknak. Ez a puffogás is kellemes volt. Aztán még-

is beindult a motor. Mihály rántott egyet rajta, mintha felrobbant volna a gép, jókora sötét füstpamacs szakadt ki belőle, a levegő megtelt benzinszaggal, a ladik teste pedig nyugtalanítóan reszketni kezdett. A férje diadalmas arckifejezéssel ült vissza a helyére, a víz felhabzott körülöttük. Egy ronggyal próbálta letörölni Mihály a kezére tapadt olajat, mindhiába. Egész nap ott volt a kézfejen aztán a sötét folt.

Nem a nyílt tározó felé indultak el, hanem a másik irányba, a Kis-Tisza zárt öblébe. A nádasok úgy hullámoztak a szélben, mintha maguk is valami folyékony anyagból készültek volna. A víz felszínét apró fodrok szántották végig sűrűn, kellemetlenül pattogott rajtuk a ladik. Mihály, talán, hogy az indítás körüli fiaskót feledtesse, a kelleténél gyorsabban ment a csónakkal. Bár az is lehet, hogy egyszerűen csak így esett jól neki. Az asszony összehúzva tartotta a nyaka előtt a kendő két szarát, másik kezével görcsösen kapaszkodott az ülődeszka aljába.

– Apa küldött, hogy ebbe tedd bele a kaját – a kisebbik egy kopott, kék hátizsákot nyújt felé.

– Jól van, mindjárt megcsinálom. Vízetek van?

– Azt majd én töltök a kulacsokba.

A hátizsákot az egyik étkezőszejék támlájára akasztja, és zsemléket vesz elő. Egy elég lesz mindenkinek, kora délután úgyis hazajönnek ebédelni. Margarinnal keni meg a kettévágott cipókat, aztán párizsit, lapkasajtot fektet rájuk. A sajt csomagolása felidegesíti, folyton elszakadnak a szeletek is, ahogy a műanyag burkot lehúzza róluk. A kicsi közben megint eltűnt, odakint sem látja, a nagy a fészében pakolászik valamit, Mihály meg Venkkel beszélget a kerítésen át. Nem lehet hallani, mit mond, de egyébként is úgy tűnik, inkább Venk beszél. Bizonyára megint valami nagy ívű megfejtést ad elő a világ egyik megoldhatatlannak tűnő problémájáról. Valamit, ami eddig senkinek nem jutott eszébe, de neki most, a kék gatyájában ülve a nyaraló kertjében kipattant a fejéből végre. Annyira ráér ez a Venk, hogy már a fél világ minden gondjára talált megoldást. Sőt, nem is csak egy megoldást, hanem újabbat és újabbat, minden egyes nyári dél előtt. Hülye szegény, de közben meg mégsem egészen az. Kissé agyára ment, hogy megszűnt a tervezővállalat, amelyiknél dolgozott. Ezzel sincs egyedül per sze, a fél üdülőtelep ilyen nagyobb dolgokra hivatott, de félrecsúszott zsenikkel van tele. Nem tudnak magukkal mit kezdeni. A nőknek legalább ott van a család, de ezeknek semmi sincs. Söhajt egyet, aztán összepréseli a zsemléket, hogy beleférjenek a nejlonzacskóba.

Az udvaron közben megjelenik a nagyobbik fiú, egy kerek edényt tart a kezében, a kisebb is odalép mellé. Kinyitják az edényt, a kicsi fanyalogva befogja az orrát, a nagy a hasára szorított ököllel nevet. Van egy régi, rozszant kis hűtő a fészében, abból vette ki a fiú a csontkukacos edényt. Régebben megpróbálkoztak vele, hogy a benti hűtőben tárolják a csalinak szánt férgeket, de végül sikerült erről lenevelnie őket. Akkor szerzett Mihály egy kis hűtőt a fészembe. Nincs is benne más, néhány doboz féreg, meg egy pár üveg sör és kóla. Azt nem is hajlandó kitararítani. A fiúk csinálják meg nagy ritkán, ha Mihály rájuk parancsol.

A zsemlék mellé becsúztat még egy-egy almát is a hátizsákba, meg egy külön zacskóban egy fél marék kekszet. Ezzel biztosan kihúzzák ebédig, ha egyáltalán lesz érkezésük enni. Annyira el tudják magukat foglalni néha, érintetlenül

hozzák vissza a tízórait. Már nem is veszekszik velük emiatt. Ha esznek, esznek, ha nem, legalább az ebéddel nem kell majd noszogatni őket. Nem mintha mostanában egyébként is nagyon kéne. Csakhogy hiába esznek rendesen, mégis úgy néznek ki, mintha éheztenék itthon őket. Egyszer a tanítónő meg is jegyezte neki óvatosan a kisebbről, hogy nem ártana, ha egy kicsit felszedne. De hát ő mit tud csinálni? Ezek ilyenek, majd megerősödnek, a nagyobb már el is kezdett vastagodni. Ráadásul az apjuk is pont ilyen volt. Amikor egy főiskolai ünnepségen először meglátta Mihályt, rögtön megtetszett neki az a csinos, magas fiú. Mihály harmadéves volt, és már-már bosszantóan magabiztos, ő meg első, és minden idegen volt még neki. Aztán hamar rájött, hogy nem is annyira magas a fiú, csak azért tűnik annak, mert olyan sovány. Most már persze van egy kis hasa, meg a válla is megereszkedett enyhén, de azért a korosztályához képest még mindig a slankabbak közé tartozik. A polgármester Béla mellett néha már szinte komikusnak is tűnik a gondterhelt, beesett arcával. Mint Stan és Pan, jutott eszébe egyszer, de nem merte a férjének mondani, aztán kiderült, hogy az ellenlábasaik már rég így gúnyolják őket. A töpszli polgármesternek olyan sörhasa van, hogy ikerterhesnek is elmenne simán. Lesz ezen még viccelődés az ősszel, ha elkezdődik a kampány.

Mi van még, néz körül, mást nem akart berakni a zsákba. Leteszi a konyhaajtóba, ha előkerülne a kicsi, ott könnyen megtalálja majd. Most a nagyobb lép be mellé.

- Anyu, figyelj csak.
- Mondjad.
- Este elmennék találkozni a srácokkal.
- Milyen srácokkal?
- A Csabival meg a tesójával.
- És?

– Hát, szóval az öcsi folyton velem akar jönni, de én most szeretnék egyedül menni.

Ahogy ezt mondja, pont olyan a tekintete, mint az apjának. Bizonytalan, de szigorú, gyanakvó és támadásra kész. Megérti egyébként, nagyobb testvérnek sem mindig könnyű lenni. Igaz, mostanában mintha különösen nehezen viselné a kisebb jelenlétét. Érdekes, hogy a testvéri viszonyban is hullámokban jön a változás. Volt olyan is, amikor egészen összenőttek, aztán a nagyobb egyszer csak váltott, és a kicsi megint le volt maradva. Nem is értette szegény, hogy mi történt, mintha ő csinált volna rosszul valamit. Tavaly nyáron például még sokkal jobban elvoltak egymás mellett, idén a nagy már folyton a saját barátai-val akar bandázni. A kicsi ettől persze kirekesztve érzi magát és folyton megsértődik.

- Jól van, majd beszéllek vele – mondja végül.

A nagy elégedetten távozik, talán ettől az ígéréttől megnyugszik majd, és nem fogja egész délelőtt az öccsét szekálni. Ha ilyen egyszerűen mennének a dolgok. Kinyitja a konyhaszekrényt, leguggol elé. Nem sok minden van a zöldséges rekeszben, talán egy krumplileves még kijön belőle. Akkor ez lesz az ebéd, krumplileves meg mondjuk túrós csusza. Ha hoznak halat, az jó lesz majd vacsorára. Feltéve, hogy nem ilyen féltényérnyi durbincsokat fognak megint. Legutóbb

is hazahoztak vagy tízet, de minek? Megtöltöttek egy pár régi vödört a kertben, abban úsztatták őket, aztán egyszer csak ráuntak, és otthagyták az egészet. Neki kellett kihalásztatnia szerencsétleneket. A fele már dögölt volt. Nem tudott mit csinálni, egy reklámszatyorba szedte mindet, azt is, amelyik még élt, aztán bedobta a kerti kukába. Egy óra múlva is hallotta még, ahogy a szatyorban csapdosott valamelyik. Vagy csak képzelte? Akkor szólt a fiúknak, hogy ilyeneket többet ne hozzanak. Lehet, hogy meg se hallották.

Tényleg muszáj lesz délután boltba menni. Vihetné a kocsit is, de inkább biciklizik majd. Nincs messze a bolt, felesleges lenne autóba szállni miatta. A gyékénykosarat, amit tavaly vett az egyik házaló cigánytól, gumipókkal ráköti a csomagtartóra, abba minden belefér, ami kell. Mihály utálja a házalókat, de őt nem zavarja, ha becsöngetnek. Nekik is meg kell élni valahogy. Sok vizet nem zavarnak. Fejben máris elkezdi bevásárlólistát írni, aztán mégis abbahagyja. Ráér még délutánig. Amúgy elég nehéz megállni, folyton ez zakatol a fejében. Tej, kenyér, olaj, paprika, felvágott, sajt. Mint amikor egy dallam nem megy ki az ember füléből. Bár az még mindig jobb, mint a bevásárlólista. Lehunyja a szemét és megpróbál egy dalt dúdolni magában. Nem jut eszébe semmi. Mi is volt az, ami úgy tetszett neki? Összeszorítja a száját. Így sem megy.

– Te meg mit csinálsz?

Kinyitja a szemét, Mihály néz rá vigyorogva.

– Van egy dal, de nem jut eszembe.

– Aha.

Iszonyú bugyuta szövege van, mégsem ugrik be neki. Valami lány van benne, meg virágszedés, szerelem. Bassza meg. Arra mindenestre jó volt, hogy már nem a vásárolnivalók idegesítik. Most már ez idegesíti.

– Mi a helyzet? – néz a férjére, ő is vigyorog már. – Megoldotta Venk az arab-izraeli konfliktust?

– Most az ózonlyukról beszélt.

– Jézusom. Mit mondott?

– Ne akard, hogy felidézsem.

– Végünk van?

– Nem, éppen ellenkezőleg. Azt mondja, nem kell beszarni.

Venk monológjaiban az az érdekes, hogy úgy megy az ember agyára velük, hogy közben azért szórakoztató is. Ez a nagy szerencséje, máskülönben nem is állnának szóba vele, így viszont nyugodtan beszélhet. Ha valami világvárosban laknának, könnyen lehet, hogy hordószónok lenne. Itt amolyan kerítésszónok csupán, de nem tűnik ettől nagyon boldogtalannak. Tulajdonképpen, azzal együtt, hogy kicsit bolond, Venk az egyik legkiegyensúlyozottabb figura a környéken.

– Figyelj csak – Mihály arca hirtelen elkomolyodik. – Este haza kellene mennem.

– Ma este?

– Igen. A Béla szervezett egy találkozót. Fontos, hogy ott legyek.

Most erre mit lehet mondani? Az efféle nagyon fontos találkozók az utóbbi időben egyre gyakoribbá váltak. Volt elképzelése az asszonynak, hogy mi folyhat ezeken, pedig őt sosem vitte magával Mihály. Nem vihette, a többi férfi se vitte a feleségét. Isznak, kártyáznak, járattják a szájukat megállás nélkül, és úgy

tesznek, mintha ezzel menne előrébb a világ. Bár ki tudja, lehet, hogy igazuk is van. Éppen azért megy úgy minden, ahogy, mert így megy. De hát ő hogy szóljon bele? Mondja azt Mihálynak, hogy nem mehet? Inkább megpróbál jó arcot vágni hozzá. A legutóbb is, amikor azzal állt elő a férje, hogy a Béla vadászni hívta. Vadászni? Nézett rá értetlenül, képtelen volt Mihályt fegyverrel a kezében elképzetni. Még egy dolog, amit meg kell szokni ezek szerint.

– És mikor jössz vissza?

– Holnap délután.

A fiúk odakint már a kocsiba pakolnak. Eszébe jut, hogy a naptejet nem tette be a hátizsákba. Mondjuk, ha beteszi, akkor is mindig elfelejtik bekenni magukat. Kint a vízen nincs árnyék, folyton leégnek, nem érdekli őket. Olyan világos a bőrük, le se tudnak rendesen barnulni. Cafatos darabokban hámlik a válluk. Azért csak beteszi, gondolja, de eltűnt a hátizsák. A kicsi biztosan kivitte, amikor nem figyelt oda. Kinyitja a konyhaablakot és odakiált neki. Unott arccal indul befelé a gyerek. Legalább sapka van rajtuk, azért is mennyit kellett rimázkodnia. Amióta vettek két baseballsapkát a piacon, legalább ezen nem megy a vita. Mihály a régi horgászkalapját vette fel, annak meg csupa folt már a karimája, de valamiért ragaszkodik hozzá. Azt mondja, szerencsét hoz. Hát, ki miben bízik.

Jól eltötmörögnek mindennel. A fiúk teljesen elfeledkeznek a nyári szünetben az időről. Nem is csoda, végtelenül hosszúak a nappalok, éles a fény, semmit sem veszít az erejéből, egyszer csak megszűnik, és az az éjszaka. Reggel ugyanazzal a szikrázással tér vissza. Minden folytatódik, semminek sincs vége. Egy láthatatlan tengely körül forog egyetlen, kimerevített pillanat. Csak ő érzi ezt az elviselhetetlen monotonitást, a többiek ügyet sem vetnek rá. Neki mégis légszomja van. De hogy lehet ez? Kitárja a másik ablakszárnyat is. Hiszen övé a világ minden levegője. Teleszívja a tüdejét, benntartja. Mintha valami zümmögne benne. Egy nyugtalan rovar lakik a tüdejében, képtelen felköhögni. Egy kérész, ha kiköpné, azonnal elpusztulna.

Ki találta ki vajon, hogy a tiszavirágzás gyönyörű? Tavaly Mihály kivitte a csónakkal, borzasztó volt. Először csak néhány rovar repkedett körülöttük, de ahogy mentek előre, egyre sűrűsödtek a vergődő testek. Tele lett velük a ladik is, beleakadtak a ruhájába, a hajába, nem győzte lesepregetni őket magáról. Ott vedlettek rajta ezek a szerencsétlen férgek. Mihály meg nem értette, mi baja van. Összeszorította az állkapcsát görcsösen, nehogy a szájába másszanak. Csikorogatta a fogát, forgatta a fejét. Még az a szerencse, hogy a fiúk nem voltak ott, hogy szégyellte volna magát előttük. Úgy kapaszkodott a csónak ülésébe, mintha attól tartana, a sok kérész egyszer csak megragadja, és a vízbe rántja. Olvasott egy cikket a *Nők Lapjában* nem sokkal előtte, abban a pillanatban egyből beugrott neki, amit a pánikrohamról írtak, valami ilyesmi lehet a valóságban. A könnye is folyni kezdett, de nem sírás volt ez, valami más. Úgy reszketett a térde, nem bírta megállítani. A napszemüveg eltakarta a szemét, de így is tudta, Mihály látja, min megy át, és mégsem viszi haza. Ne gyerekeskedj már, nézd, milyen szép. Elmondta vagy tízszer, egyre idegesebben. Undorító volt mindenestől. A kérészek, ezt magyarázta Mihály megszállottan, három évig élnek lárvaként a víz alatt, aztán kikelnek, feljönnek a felszínre, párosodnak, a hímek azonnal elpusztulnak, a nőstények még leteszik a petét, aztán nekik is végük. Pár óra az

egész. Ennél nyomasztóbb nincs is. Végtelen várakozás, aztán egyetlen baszás az élet. Már bocsánat, de mi a szép ebben? Nem vesztek össze, de napokig nem bírtak utána egymással mit kezdeni. Idén már fel sem merült, hogy meg kéne nézniük. Soha többé nem akarja látni.

– Na mi van, nem mentek?

A nagyobbik támolyog be a konyhába, nézelődik, felvesz a konyhapultról egy darab répát és csak úgy beleharap. Meg sincs pucolva.

– Mindjárt, csak apa még telefonál.

Az asszony leül az étkezőszékre, az ölébe veszi az újságot, de közben a fiát nézi. Csámcsogva rája a kemény répát. Olyan a haja, mint a sün tüskéi, fenyegetően mered minden irányba. Ha hozzáérne, talán meg is szúrná a kezét. Úgysem hagyja, hogy hozzáérjen. Azok az idők már elmúltak. Valaha mindenestől az övé volt a gyerek teste, a hibátlan bőre, a szája sarkában csillogó nyál, vidáman rezgő farpofái. Kivált belőle rég, de csak most lett idegen. Horgászni indul, de úgy befújta magát dezodorral, alig lehet levegőt kapni mellette. Biztosan csajozik is már. Vagy legalábbis álmodozik róla. Magához nyúlt már vajon? De miért jut ez eszébe? Szinte biztos. Végül is természetes. Még jó, hogy nem lányai vannak, akkor beleőrülne a gondolatba, hogy valaki hozzájuk ér. Mindig is szeretett volna egy lányt. Előbb egy lánytestvért, aztán egy kislányt. Egyik sem lett végül. Kinek panaszkodhatna emiatt? A Venkék Katicája már milyen szép nagylány. Ritkán van itt, főiskolára jár. De amikor itt van, benéz hozzá is mindig. Régen sokszor ájtott, engedte, hogy kifésülje a haját. Megtanította kalácsot sütni is. Már gyerekeknek is szép volt, pedig az Ilonáról sok mindent el lehet mondani, de hogy szép lenne, aligha. Látszik az az emberen, ha legalább régen szép volt. Ilonán az látszik inkább, hogy régen sem érdekelte nagyon, hogy néz ki. A Venk nem lenne ronda, ha véletlenül levágná azt a nagy bozótot az arcáról, alighanem kiderülne, hogy egész sármos. Persze a kék fürdőgatyja helyett valami mást is felvehetne néha. Ebben fogják eltemetni is.

– Beszéltél vele?

– Kivel?

A fiú csalódottan mered rá.

– Hát az öcsivel. A délután miatt.

– Még nem. Majd, ha visszajöttetek.

– Jó. De ne felejtse el.

Úgy közli, akár egy ultimátumot.

Néha már nehezebb esik felidézni, milyen is volt megszülni őket. Észre sem veszi az ember, és elkezd távolodni mindentől. Aztán már az újszülött pislogása sem lesz más, mint egy messzi világítótorony emléke valamelyik nyaralásról. Látott már egyáltalán valódi világítótoronyt, jut eszébe. Inkább nem, mint igen. A fájdalom emlékét rögtön elnyomta az öröm, aztán idővel mégis visszaélesedett. Érdekes, hogy a lönchúsos kenyér ízére, amit a szülés után kapott, pontosabban emlékszik, mint arra, milyen volt először kézbe fogni a gyereket. Mire nagymama lesz, ha lesz, mindent elfelejt majd. Ezért szeretik az öregek folyton ugyanazokat a filmeket nézni. Egyszerre ismerős minden, mégsem emlékszik senki a végére.

Odakint egy pillanatra feltámad a szél, meglibbent egy ponyvát a kert végében. Hirtelen megemelkedik a sáros fólia, dicsőségesen rebben egyet a napsütésben, aztán csalódottan hanyatlik vissza a helyére. Mindenféle rozsdás vasak, szebb napokat látott gépek, feleslegben maradt építőanyagok lapulnak alatta. Soha nem fog eltűnni az a rakás a kertből, hiába célozgatott párszor Mihálynak arra, hogy igazán elvitethetné. Minden kertben van egy ilyen rakás errefelé. Tény, hogy az övéké messze nem a legrosszabb. Venknek nem is egy, de mindjárt legalább három rakása is van. Ilonát, úgy tűnik, nem zavarja különösebben. Vagy ha igen, nem mondja, igaz, amúgy se nagyon mond semmit, csak amit muszáj. Egyszer azért rákérdezett mégis, de a szomszédasszony csak legyintett. Ne nézegetse folyton a rakást, ezt javasolta nagy vigyorogva, akkor nem fogja zavarni. Csakhogy ő nem bírja nem nézni.

Mihály egy marmonkannát hoz elő a fészerből, a nagyobbiknál meg egy üres műanyag van. Benzint öntenek egyik kannából a másikba egy tölcséren át. Az üzemanyag nehéz szaga egyből megüli a kertet, az asszony a konyhában is érzi. A kisebbik fiú pár lépéssel arrébb, a háta mögé tett kézzel figyel, ő ebben a műveletben nem kapott szerepet. Kotyogva ömlik át a folyadék egyik edényből a másikba. A csónakmotorhoz viszik nyilván. Ahogy a fémkanna alját emeli egyre feljebb, Mihály karján megfeszülnek az izmok. Ujjatlan póló van rajta. Ez már nem az a trikó, amiben aludt, azt időközben lecserélte, de nem nagy a különbség. Szép, inas karja van végül is. Nem látszott rajta fiatalon sem, de meglepően erős volt, talán még most is az. A fiúkat úgy dobálta a levegőbe, amikor kisebbek voltak, oda sem mert nézni az asszony. Soha nem ejtette el őket, azok meg úgy kacagtak, alig kaptak levegőt. Pedig nem volt egy nagy sportember Mihály sohasem, egyszerűen csak ilyen volt az alkata. Amikor elkezdett tanítani, egy ideig mondjuk lejárt focizni a többi tanárral. Sok fiatal tanár volt akkoriban. Egyáltalán, több fiatal ember. Ez persze biztosan nem igaz önmagában, és csak azért emlékszik így az asszony, mert ők maguk fiatalok voltak. Ugyanannyi fiatalnak kell lennie ma is, nem fogyhattak el. Akárhogy is, mintha kissé megöregedett volna minden körülöttük.

Miután a tanárképzőn találkoztak, eleinte azt hitte, Mihály észre sem veszi őt. Igazából volt egy olyan különös érzése, hogy senki más sem veszi észre. Mintha ott se lett volna, vagy csak úgy, akár egy kísértet. Népművelő-könyvtáros szak, nem volt könnyű úgy beszélni róla, hogy nagyon érdekesnek tűnjön. Bejárt az órákra, igyekezett minden elvárásnak a lehető legjobban megfelelni, de szinte semmilyen visszajelzést nem kapott. A tanárok soha nem kötözködtek vele, de nem is emelték ki egyszer sem. Vizsgán mindig ő végzett a leghamarabb, de nem azért, mintha annyira felkészült lett volna, egyszerűen csak nem voltak rá túl hosszan kíváncsiak. Nem nagyon értette. Amikor hazament, otthon sem kérdeztek semmit. Pedig mesélt volna szívesen, hogy miket tanulnak, milyenek az órák, a leánykollégium, a rossz ebédek, a hosszú esték, az áttetsző, városi délutánok. Apukának mindig valami fontosabb dolga akadt, anyuka meg folyton a maga bajával volt elfoglalva. És állandóan volt valami baja. Nagyon elhízott akkoriban. Egész nap csak ült a hokedlin, és a visszeres lábát nyújtogatta. Már nem esett olyan jól megölelni, nem volt többé puha és jóillatú,

mint a párna. Nehéz lett, kemény és dohszagú, akár egy krumpliszák. Esténként hallotta a szobájából, ahogy magában sírdogál a vetett ágyban. Apuka akkoriban már rég a nyári konyha heverőjén aludt éjszakánként. A vasárnapi ebédek után egyre könnyebben indult vissza a városba. Valami kezdett megváltozni benne. Illetve rajta. Egy idő után ő is miniszoknyát húzott, mint a többi lány. Frufrut vágatott magának, hátul meg lófarokba fogva hordta a haját. Mentolos cigit szívott és délutánonként sokáig elüldögélt keresztbe tett lábbal a főiskola melletti presszóban a barátnőivel. Egyáltalán, lettek barátnői. Az egyik ilyen barátnője mutatta be Mihálynak végül. Nem árulta el, hogy ő addigra már rég kiszúrta magának a fiút.

A teli műanyag kannát is betették közben a kocsi csomagtartójába. Mihály visszacipelte a marmont a fészerbe, most a két nagy evezőt próbálja épp kiszabadítani. Hogy minek hurcolják azokat is haza mindig, nem fér a fejébe. Mihály szerint ellopják, ha kint hagyná. Tény, hogy sokat lopnak mostanában, de hát a többi csónakos nem cipeli haza folyton az evezőket, és még egyiké sem tűnt el. Mihály bentről tolja kifelé, a fiúk meg odakint lépegetnek velük jobbra-balra. Szűk a fészert ajtaja, belül tele van mindenféle kacattal. Azért csak sikerül kiszabadítani mind a kettőt egy kis idő után. A kocsi tetejére fektetik, és egy vastag zsinórral hurkolják a csomagtartóhoz őket. A kicsi nem éri még fel, de azért ott áll ő is, mintha abban reménykedne, hogy egyik pillanatról a másikra nő vagy harminc centit. Hiszen tényleg egyik pillanatról a másikra nyúlnak meg, legalábbis kívülről nézve. Nekik persze elviselhetetlenül lassú ez a folyamat. Panaszkodnak mindig. Hogy mondhatná el, hogy ne sürgessék, hiszen minden csak egyre nehezebb lesz. Hallgat inkább, csitítgatja őket, enni ad nekik.

Eszébe jut a krumplileves. Tesz egy pár lépést a kamra felé, odabent egy rúdra akasztva lógnak a kolbászok. Van, amelyikből még mindig csepeg a zsír, egy papírt rakott alájuk Mihály. Néhány hangya nyalogatja a cseppeket, békén hagyja őket. Az egyik kolbászból levág egy ujjnyit, az elég lesz hozzá. Visszamegy a konyhapulthoz, mintha egy óratoronyban állna, ahonnan az egész vidéket belátja. Valójában csak Venkék tujasoráig lát. Előveszi a krumplit meg egy fej vöröshagymát a zöldségesrekeszből. A görbe pengéjű kiskéssel hámozni kezd. Volt, hogy a fiúkat kérte meg, pucolják meg a krumplit, többet vágtak le róla, mint amennyi maradt. Nem bírják rendesen kezelni a kést. Inkább megcsinálja ő, ne kelljen ezen is külön idegeskedni. Szép, egyenes csíkokban kunkorodik a krumplihéj a penge mentén. Eredetileg nem is volt görbe a kés pengéje, csak annyit élezték az évek alatt, hogy ilyen lett. Annál jobb vele hámozni. Egyszer hallotta, hogy Mihály a katonaságról beszélt a fiúknak, büntetésből a konyhára osztották be, ezt mesélte, és ott az egész századnak ő meg másik két kopasz hámozta a krumplit. Egy életre kihámoztam magam, mondta, és ezen nagyot nevettek. Tény, hogy itthon az istennek nem venné a kezébe a görbe kiskést.

Ezek a katonatörténetek mennyire untatták mindig is. Igyekezett úgy tenni, mint akit nagyon érdekelnek, de nem ment könnyen. A fiúk akkoriban úgy jöttek főiskolára, hogy előtte katonák voltak. És mind nagyon el akarta mondani, ami vele történt. De hát mi történt volna? Szerencsére nem volt háború, valamilyen baráti országba sem vonultak be még egyszer. Földön csúszkálás volt, kényelmetlen ágyak, hülye őrmesterek másfél évig. Másfél év, aztán évtizedekig

erről mentek a sztorik. Megkérdezte akkoriban a barátnőit, ők mit szólnak hozzá, bólogatunk, mondták. Bólogatott ő is. Nem kellett sokáig udvarolnia Mihálynak, elég gyorsan beadta a derekát. Mentek moziba csókolózni, hangversenyre csókolózni, színházba csókolózni. Tudta már, hogy minek kell következnie, készült rá magában, kíváncsi is volt. Aztán Mihály vacsorázni vitte egy olyan vendéglőbe, ahová a főiskolások nem jártak. Virágot is hozott neki, úgy nézett rá a desszert közben, hogy nem volt kérdés, min jár az esze. Hétféje volt, a többi fiú vagy hazament a kollégiumi szobából, vagy Mihály kérte meg őket, hogy tűnjenek el. Bizonyos értelemben másra számított, de nem volt rossz. Egyáltalán nem volt az. Határozott, de könnyű keze volt Mihálynak, és úgy látszott, van gyakorlata is. Erre nem mert rákérdezni, nem szeretett volna sírni miatta. Amikor felszisszent, Mihály csípője megállt egy pillanatra, aztán lassan, puhán indult tovább ismét, és mélyeket sóhajtott a fülébe.

A sírást soha nem értette. Akárhány hagymát megpucolt, egy csepp könny sem gyűlt a szemébe. Mások majd belevakulnak, ha csak egyet is fel kellett vágniuk. Ilona sem bírja, mindig nevetve dörzsöli a szemét a teraszon. Ki kell mennie a konyhából, annyira csípi neki. Fogja a kiskést, kanyarít egyet, és egy szép mozdulattal egyben lekapja a hagyma külsejét. Szárazon pislog maga elé. Madarak csivitelnek az ablak alatti bokorban. Verebek csak, de a csipogásuk jókedvvel tölti meg a délelőtti forróságot. Bizakodni kezd tőle az ember, ez jut eszébe, bizakodni, de miben is? A kettészelt hagymafej szinte felragyog a vágódeszkán. Kockákra szeleteli, ő így főzi bele a levesbe majd. Anyuka egyben főzte a hagymát, aztán tálalás előtt kihalászta belőle. A mostani hagymák már íztelenebbek, muszáj felvágni őket, különben nem lesz zamata a levesnek.

Amikor hazavitte Mihályt bemutatni, anyuka odáig volt tőle. Kicsit túl is játszott a dolgot, még el is sírta magát. Egy ideje állandóan elsírta magát. Apuka nem mondott semmit, kimért volt, mint mindig, de nem kötözködött, nem morgott, és ez tulajdonképpen nagyobb szó volt, mint anyuka örömkítőrése. Kocsival jöttek, ezt alighanem nagyizolásnak tartotta apuka. Neki soha nem volt kocsija, a gyümölcsösbe is biciklivel járt, pedig oda-vissza volt vagy harminc kilométer. Lehet, hogy annyi mégsem. Egy kiskocsit eszkábált össze magának, amit a bicikli után tudott kötni, abban húzta haza az almát, naspolyát, mikor mit lehetett. Mihály az apjától kapta az autót, de fele részben ő maga fizette ki. Egy piros Zsiguli volt. Hátratett kézzel sétálta körbe apuka, még a motorházba is benézett, mintha értene hozzá. Szovjet kocsi, magyarázta Mihály, apuka meg összeszorított fogsorral hümmögött. Nem nagyon volt bizalma a szovjet dolgok iránt. Alighanem a hadifogság miatt, bár erről soha nem beszélt. Kazettás magnó is volt benne. De olyan hangos volt a kocsi, menet közben a zenét alig lehetett hallani.

– Anya.

– Tessék?

A kisebbik áll az ajtófélfának dőlve, kutyatekintettel néz rá, vajon mit akar?

– Elvihetem a fényképezőt?

– A horgászatra?

– Hát, igen.

– Minek?

– Hátha látok valami érdekeset.

– Te tudod. De vigyázzál rá.

A zsebpénzéből vett egy fényképezőt még nyár elején. Megpróbálta lebeszélni róla, felesleges pénzkidobásnak tűnt. Ha fényképezni akar, valakitől tudtak volna kölcsönkérni egyet. Még a Venknek is van egy gépe, amit sohasem használ, biztosan odaadta volna. Ragaszkodott hozzá a gyerek, hogy neki egy saját kell. Végül is nem akart vele hadakozni, hiszen az ő pénze. Azóta elkattintgatott már vagy öt tekercset a semmire. Igaz, nem is hívatta elő őket. A faluban nincs hol, a városba meg csak emiatt nem mentek be. Ráér majd ősszel, nem is türelmetlenkedik.

Venkéknél megszólal a rádió. Ilona mindig bekapcsolja, ha a konyhában csinál valamit. Eleinte idegesítette, de aztán elmúlt ez is. Néha megbeszélik, ha valami érdekeset mondanak be. Nem mindig hallja, de azért azt mégsem kérheti, vegyék hangosabbra. Nekik is van rádiójuk, persze, de nemigen hallgatják. Mihály a régi tévét is elhozta hazulról, azt szokták esténként nézni. Időnként elmegy rajta a kép, akkor ki kell kapcsolni és várni egy kicsit. Aztán megint jó lesz.

Tulajdonképpen mindent előkészített, odatenni viszont még korai volna. Mihály kihúzza a fészerből a fűkaszát, félreállítja az árnyékba. Biztosan rászólt a fiúkra, hogy ha visszajönnek, nyírni kell. Azt olvasta nemrég, hogy az emberek a friss kenyér és a kávé illata után a lenyírt fűt kedvelik a legjobban. Lehet, de ő mégis irtózik tőle. A rádió hangja elnyomja a madarak csicsérgését. Sportról beszélnek, hogy mire lehet számítani majd az olimpián. Inkább a verebeket hallgatná. Amikor az első lakásukat megvették, a négyemeletes társasházban folyton hallani lehetett a másodikon lakó Takácsék papagájait. Volt nekik három is, két kék, egy sárga, vagy két sárga és egy kék, mindegy. Hullámos papagájok, Mihály utálta őket, de neki tetszett, hogy a lépcsőházban madáracsicsérgést hallhat. Állítólag Ausztráliában olyan a hullámos papagáj, mint itt a veréb. Elképzelte, ahogy csapatostul röpködnek a szivárvány minden színében. Itt megfagynának télen, vigyázni kell, ki ne szökjenek. Nem tudnak vadon elszaporodni, de a lakásban elég sokáig élnek. Nem sokkal az esküvő után költöztek be. Mihály a gimnáziumban kapott munkát, neki viszont még nem volt meg a diplomája. Végül is levelezőn fejezte be. Aztán felvették a könyvtárba, Mihály kijárta neki. Az esküvő különben egész visszafogott volt. Anyuka szerette volna, ha otthon tartják, falusi lagzira vágyott, de ő hallani sem akart róla. Egy vendéglő különtermét foglalták le végül, csak a család volt ott, meg a legközelebbi barátok. Inkább spórolni akartak, nászútra sem mentek, csak egy hétvégére Lillafüredre. Alá volt már írva a lakás, arra kellett félretenni mindent. Aztán meg jöttek a gyerekek. Épp csak elkezdett dolgozni, már mehetett is gyesre. Minden olyan gyorsan történt, olyan magától értetődően. Egy születés, egy halál, aztán újra, születés, halál. Utána csak halál. Hat év alatt négy temetés, mint akiket elátkoztak. A gyerekek miatt nem is tudott igazán gyászolni, utána meg már késő volt. Végül is a szülei házából vették a sajátjukat. Ha erre gondol tulajdonképpen, az nem is rossz. Mintha lenne valami folytonosság. Pedig hát másik ház, másik élet. Most meg itt néz kifelé a konyhaablakon.

Eszébe jut hirtelen az a dal. Dudorászni kezdi mosolyogva. Tényleg, milyen bugyuta kis szöveg, de azért jókedve lesz tőle. Végül is a dúdolás mindig segít. Egyedül áll a fényben, a nyitott konyhaablak mögött. A fiúk már beültek az au-

tóba. El sem köszöntek tőle. Mihály a kaput nyitja. Kicsit meg kell emelni a szárnyait, különben beleakad a földbe. Átgurul az autó, aztán megáll ismét. Be is kell csukni maguk mögött. Megint hallja a verebek csivitelését, pedig Venkék nem kapcsolták ki a rádiót. Pokoli forró nap lesz, remeg a levegő a murvás út fölött. Mihály emeli a kaput, és tyúklépésben teszi vissza a helyére. Kinyílik a kocsi hátsó ajtaja, a kicsi ugrik ki rajta. Na, vajon mit hagyott itt? A félig nyitott kapun beszalad, aztán megtorpan az udvar közepén. Valami van nála, emeli a kezét. Meredten figyel az asszony, aztán odainteget neki. A fényképező villan egyet. Ezért szaladt volna vissza? Nem lehet kikapcsolni a vakut a legragyogóbb nap-sütésben sem. Már lohol is újra a kocsihoz a gyerek. Hogy juthatott eszébe, hogy pont itt csináljon egy fotót? Nem lesz azon semmi. Mihály a másik kapuszárnyat is visszazárta, beszáll ismét a vezetőülésre, hátra se néz. Csikorognak a kövek a kocsikerék alatt, fehér por száll fel. Csönd lesz hirtelen. Se rádió, se verébcsipogás, egy pillanatra minden elhallgat. Nem mozdul az ablakból, néz a többiek után, pedig azok már messze járnak. Itt hagyták megint. Tovább dúdol magában. Egyre hangosabban szól belül a dal.